

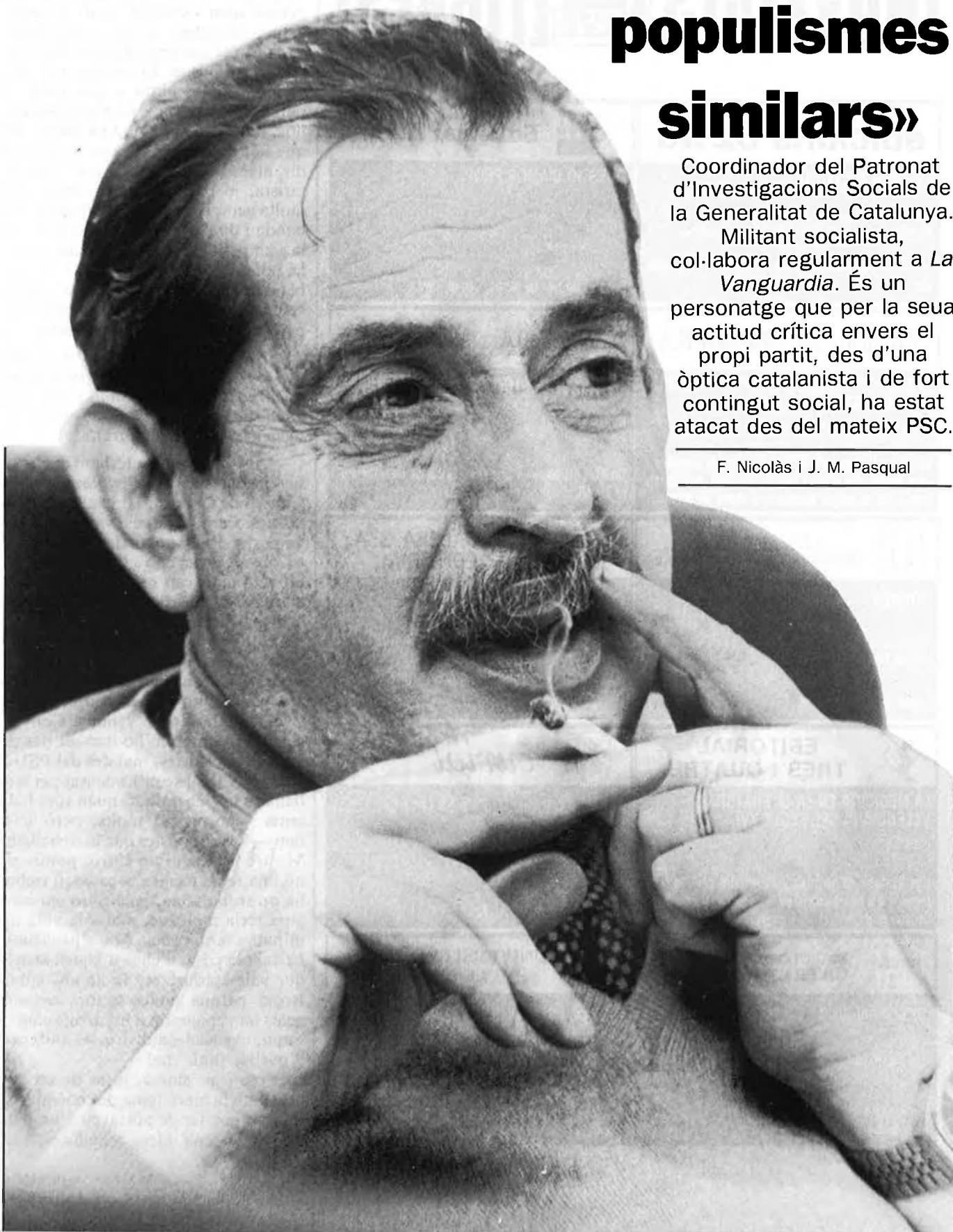
JAUME LORÉS, ATÍPIC I SOCIALISTA

«Pujolisme i felipisme són dos populismes similars»

Coordinador del Patronat d'Investigacions Socials de la Generalitat de Catalunya.

Militant socialista, col·labora regularment a *La Vanguardia*. És un personatge que per la seua actitud crítica envers el propi partit, des d'una òptica catalanista i de fort contingut social, ha estat atacat des del mateix PSC.

F. Nicolàs i J. M. Pasqual

Fardor

NOVETATS en LLIBRES

<p>edicions 62 sa</p> <p>EL GRAN RELLOTGE</p> <p>Kenneth Fearing Seleccions de la Cua de Palla, 74. 144 pàgines.</p> <p>Una de les obres mestres de la història de la novel·la negra.</p>	<p> Editorial Laia</p> <p>QÜESTIÓ D'AMOR PROPI</p> <p>Carme Riera Col·lecció El Mirall i el Temps. 96 pàgines.</p> <p>Després de tant de temps, Carme Riera.</p>
<p>Edicions BROMERA</p> <p>SHERLOCK HOLMES I ELS PLANOLS DEL BRUCE-PARTINGTON</p> <p>A. Conan Doyle</p> <p>Un misteriós assassinat posa al descobert la desaparició dels planols del submarí Bruce-Partington, considerats com a <i>top secret</i> pel departament anglès de defensa.</p>	<p>EDITORIAL EMPÚRIES</p> <p>JO SÓC EL FORMATGE</p> <p>Robert Cormier L'odissea, 25.</p> <p>Un llibre extraordinari, una nova concepció de la literatura juvenil.</p>
<p> GREGAL LLIBRES consorci d'editors valencians s.a.</p> <p>POEMES</p> <p>Altila József Gregal Poesia, 12.</p> <p>Versió d'Eduard J. Verger</p>	<p> LA GALERA, S. A., EDITORIAL</p> <p>CRONOS</p> <p>Novel·les del segle XX per a la butxaca de la gent jove.</p> <p>Volums d'11 x 18 cm. Enquadernació rústica plastificada. 16 títols publicats.</p>
<p> EDITORIAL TRES I QUATRE</p> <p>LA MEDICINA EN LA LITERATURA VALENCIANA DEL SEGLE XVI</p> <p>Lluís Cerveró La Unitat, 121.</p> <p>Una aportació de materials indispensable per a la comprensió de la història social de la medicina valenciana del Renaixement.</p>	<p> curial</p> <p>JAUME EL BARBUT o sia La serra de Crevillent</p> <p>Ramón López Soler Traducció de Francesc Pérez i Moragon.</p> <p>Biblioteca Popular Curial, 7.</p>
<p> ENCICLOPÈDIA CATALANA</p> <p>DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ</p> <p>Un volum de 14 x 21. 480 pàgines</p> <p>De venda a llibreries. «Els diccionaris de l'Enciclopèdia».</p>	<p> UNIVERSITAT DE VALÈNCIA</p> <p>SINTAXI I SEMÀNTICA DE L'ARTICLE</p> <p>A. Briz / M. Prunyonosa Biblioteca Lingüística Catalana</p> <p>Aquest volum presenta un estudi dels valors sintàctics i semàntics de l'article català amb un estat de la qüestió i un intent d'obrir la discussió de diversos aspectes problemàtics.</p>

—**D**e Jaume Lorés diuen que és un socialista atípic, pel cap baix. També l'han arribat a qualificar de socialista-convergent i de convergent-socialista, i fins i tot d'«home-frontissa» entre les dues grans forces catalanes...

—Vejam... atípic, sí que ho sóc, però perquè ho he estat tota la vida, no perquè sigui socialista. Això de socialista-convergent o de convergent-socialista és una llegenda que s'ha creat des del socialisme. El que passa és que, quan faig d'articulista, o quan parlo en públic, ho faig com a comentarista polític, no com a militant d'un partit. Pel que fa a frontissa... bé, no sé què vol dir, això. Per la meua feina de comentarista, jo parlo i em relaciono amb molta gent, i sé el que pensen els d'una banda i de l'altra. En aquest país, on la gent políticament diferent no es parla, potser és una cosa insòlita. Crec que hi ha una part del PSC que em voldria veure fer d'apologeta i de publicista, però aquesta no és la meua feina.

—Aquestes crítiques, si se'n pot dir així, es van accentuar en el període en què treballà amb l'aleshores conseller Joan Rigol, com a assessor, en la consecució del pacte cultural.

—Al començament tothom es va posar en contra del *pacte cultural*, sí, i del Consell de Cultura. Hi van veure fantasmes. Però, si de cas, vaig ser jo qui va portar Rigol pel mal camí, de cara a Convergència, i no a l'inrevés. Jo mai no vaig tenir cap responsabilitat executiva a la Conselleria, només em vaig dedicar al Consell de Cultura, a coordinar-lo i animar-lo. I, al final, els qui han defensat el Consell i el *pacte cultural* més a fons han estat els socialistes, cal dir-ho. M'han acusat moltes vegades d'haver-me venut a Convergència, i sempre m'ho han dit des de les files socialistes, mai des del PSUC o des de CiU. I se m'ha acusat per treballar a la Generalitat, quan som bastants —potser no molts, però bastants— els socialistes que hi treballem. Mentre no tingui un càrrec polític sinó una feina tècnica... cadascú treballa on troba feina, ¿oi? Si jo em vengués seria molt car, mai a la vida no m'han oferit prou. Ara s'ha aclarit bastant la cosa, d'ençà d'aquell article que vaig escriure ara fa un any sobre Roca, perquè molts sectors convergents han començat a mirar-me com el Papu, el socialista disfressat amb pell d'ovella, ¡ha!, ¡ha!

Però, francament, jo he de ser honest amb la meua feina de comentarista, i no puc fer de portaveu d'un partit. Tot i tenir idees socialistes, puc

discrepar a vegades amb el PSC, i quan discrepo ho dic, pensant sobretot en la gent que em llegeix i no en un secretari general o un secretari d'organització.

—*¿Quins són, ara com ara, aquests punts de discrepància?*

—Bàsicament, la qüestió social i la qüestió nacional. Encara que el PSC és en aquest moment el grup socialista que està més a l'esquerra en política social, el més en desacord amb Solchaga i el que menys problemes té amb la UGT, el cert és que no sap què fer amb el problema de la marginació. Aquest problema és una vergonya nacional, i s'ha de tractar com una qüestió política, no de caritat. Es critica la Generalitat perquè no fa res, però tampoc no ho fan els ajuntaments... Tampoc no estic d'acord, amb el PSC, en el fet que no fa pesar prou a Madrid la seva concepció social.

—*I, pel que fa a la qüestió nacional...*

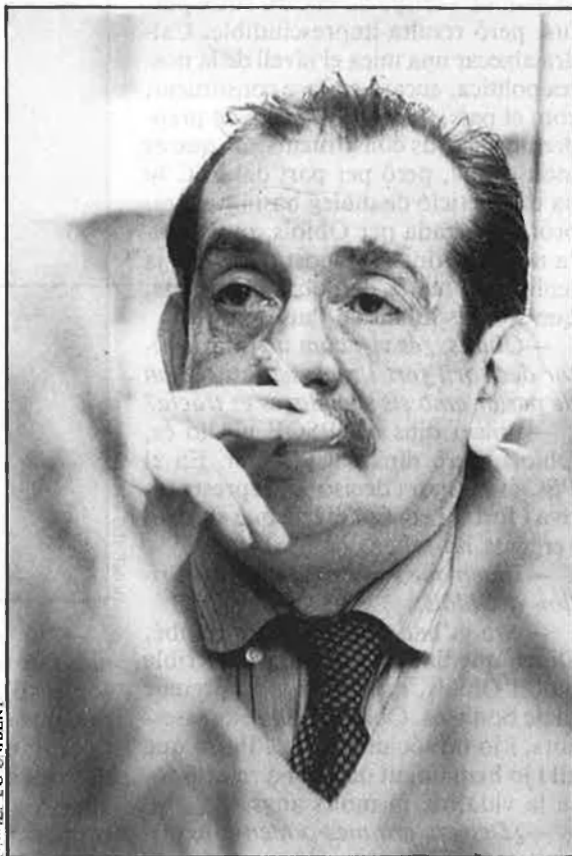
—Jo crec que el PSC és catalanista, en aquest moment, si bé potser no empra la paraula nacionalista perquè aquesta té algunes ambigüitats. Ara està recuperant la identitat catalana, que tingué un sotrac molt fort en el 82, quan Felipe arribà al poder i deixà el PSC una mica descol·locat. Acostumats al fet que el govern central fos de dretes i centralista, quan van arribar al poder els socialistes va ser molt difícil conjuminar el projecte català i el projecte socialista espanyol. Des d'aleshores s'ha anat recuperant, potser encara no amb suficient energia.

Ara, jo veig la proposta federalista com un camí per recuperar aquesta identitat, i em sembla que tothom comença a adonar-se que el PSC no és, a Catalunya, un partit sucursalista. Les eleccions estatals i les municipals en són la prova, però el problema és que potser a vegades el PSC ha callat massa, i això ho ha pagat amb una pèrdua de credibilitat, quan en el 78 o el 79 la tenia tan forta... Però ara l'està recuperant.

—*Sembla que va imposant-se en medis socialistes catalans l'autodefinició «catalanista, però no nacionalista», que era la que feia, més o menys, l'alcaldé Maragall en l'última entrevista publicada a EL TEMPS. ¿Què vol dir, això?*

—Jo no recordo, ara, si fa uns anys em deia catalanista o nacionalista. Si nacionalisme vol dir una afirmació d'igualtat, partint que Catalunya és una nació, doncs jo m'he de sentir nacionalista. Si *catalanista* es refereix a un regionalisme tipus del de la Lliga, doncs no vull ser catalanista. A vegades sembla que segons quins socialistes facin un regionalisme tipus la Lliga, allà amb el PSOE... Però a mi tant em fa una paraula com l'altra.

—*Hi ha qui ha parlat d'una desfeta del projecte socialista d'ençà que el PSOE guanyà les legislatives en el 82*

«Hi ha una part del PSC que em voldria d'apologeta, però no és la meua feina».

i aquí, d'ençà que el PSC quedà en l'oposició quan Pujol en el 80 començà a governar a Catalunya.

—Hi ha hagut una desfeta en tots els projectes polítics, sí, i també en el del PSC. El del PSOE no ho sé, perquè eren molt astuts, els andalusos, i mai no he arribat a saber quin era. Si s'ha desfet el projecte del PSC ha estat perquè ha canviat la conjuntura. Era un projecte fet sense pensar en la crisi econòmica, i creient que la democràcia portaria més llibertat per a les nacions de l'estat, sense preveure tampoc el nou nacionalisme espanyol, que s'ha anat enfortint a partir del 80. En el fons, això ha passat amb tots els partits, perquè si t'hi fixes, des del punt de vista econòmic, Solchaga està

d'acord amb Pujol, i Pujol amb Solchaga... i ja em diràs, tenint en compte que la política econòmica és un dels ressorts més importants de qualsevol partit.

—*La descripció i la crítica d'aquest nou nacionalisme espanyol impulsat des del PSOE és una altra de les coses que més se li ha reprotxat haver fet, fins i tot des d'àmbits socialistes catalans.*

—Però també hi han molts companys que hi estan d'acord. Això sembla mentida que no s'acabi d'entendre. Tothom sembla que es pensi que el nacionalisme espanyol és de dretes, quan hi ha tota una tradició liberal i d'esquerres del nacionalisme espanyol, que és el Madariaga, Menéndez Pidal, Américo Castro... Si es llegeix Vicens Vives i Pierre Vilar, s'entén perfectament. Aquesta visió liberal d'Espanya és tan unitarista com l'altra, encara que políticament més flexible, i la gent del PSOE, ideològicament, té una formació d'aquest tipus. I tenen un concepte d'Espanya centralitzador, amb una unitat indestructible, que no concep les diferències culturals i sociològiques amb prou facilitat, perquè no poden. Encara que Maragall va dir en la seva entrevista allò de l'*Espanya de Solchaga*, el més greu és que no és aquesta, sinó l'*Espanya de Solana*, i l'*Espanya de Felipe*... Un nacionalisme que s'afirma amb la unitat, i amb l'orgull de ser espanyol, i amb tots els tics del nacionalisme.

Els ha anat molt bé, i per això el PSOE guanya, perquè és un partit populista-nacionalista... Ha anat bé per ajudar al fet que el país aguantés la crisi econòmica, perquè superés complexos d'inferioritat, perquè s'obris a Europa... però també va malament, perquè continua una imatge d'Espanya que perjudica Catalunya i el País Basc, malgrat les autonomies.

—*¿I com ha assumit el PSC aquest neonacionalisme espanyol?*

—Algunes persones diuen que no existeix, però la majoria del partit s'adona que sí. El partit dels socialistes catalans s'ha adonat que el problema d'Espanya, amb la transició a la democràcia i amb la crisi econòmica, s'havia de resoldre. S'ha resolt a partir del PSOE, per la voluntat popular, i el PSOE ha incorporat aquest nacionalisme nou, que és orteguian, per dir-ho d'alguna manera. El PSC no n'és còmplice, però està perplex davant d'aquest fet.

Cal resoldre el problema de fons que fa que el nacionalisme espanyol i el nacionalisme català estiguin enfrontats,

però pretendre fer-ho sense anar a fons al problema cultural i al problema ideològic, com si només fos un problema polític, és molt greu, perquè es fa impossible d'entendre. Per això, em sembla tan interessant la proposta federal. Si tira endavant, canviarà el concepte d'Espanya.

—*¿Quina proposta federal?*

—La del PSC, no la del PSOE.

—*I, en aquest context, ¿és factible que el PSC guanyi unes eleccions autonòmiques?*

—És tan poc factible que les guanyi, o tan difícil, com que algú altre que no sigui el PSOE guanyi unes legislatives a nivell d'Estat espanyol. Entre Pujol i Felipe González hi ha moltes semblances, respecte a la postura que Felipe ocupa a Espanya —com a símbol, com a mite, com a imatge— i la que Pujol ocupa a Catalunya.

—*Vostè titulava un article aparegut no fa gaire a La Vanguardia «Auge nacionalista». ¿Creu que ha reviscolat a Catalunya, en els últims mesos, el debat nacionalista?*

—Bé, potser no amb el nom nacionalista, però el ben cert és que, ja l'any passat, tots els partits van dir que no estaven d'acord amb l'Estatut, tal com funciona. I que ningú no està d'acord amb la situació econòmica de Catalunya... Se li pot o no dir nacionalisme, però crec que hi ha un descontentament important sobre com es desenvolupa l'Estat de les autonomies i les relacions entre Constitució i Estatut. No és només per la proximitat de les eleccions; ja va saltar l'any passat, i ha estat una onada que ha durat fins que va sortir la proposta federalista, que ara és el tema de moda de debat.

—*...Un debat que ha quedat interromput les darreres setmanes.*

—Sí, ¡per la Lotto! És la Lotto, que l'ha amagat. El cert, però, és que el debat sobre federalisme no s'ha arribat a produir. Hi ha hagut posicions antagòniques, desqualificacions globals d'una banda i altra, però no ha arrencat. Ha quedat penjat, perquè la vida política aquí és molt pobra i sembla que no aguanta dos temes alhora. Quan la Lotto passí, tornaran a plantejar-se els mateixos problemes, sobretot de cara a les autonòmiques. A les quals, per cert, no crec que el PSC tregui ni la Lotto ni el federalisme com a temes electorals. Seria absurd.

—*¿Per què ha tingut tan poca volada el debat sobre el federalisme?*

—Tots tenim una cultura política baixa, crec. Caldrà veure què passa al congrés del PSOE. Jo tinc por que faci una acceptació del concepte, no del

terme, aigualint-lo tot. Llavors la responsabilitat del socialisme català serà mantenir la proposta que, d'altra banda, encara està poc concretada, desdibuixada. La proposta de Rafael Ribó, del PSUC, és més concreta. Jo la trobo encertada, perquè, a part de federalisme o no federalisme, demana que els partits catalans es posin d'acord sobre els mínims d'autogovern.

Això es pot aconseguir, que Catalunya s'autogoverni, per la via federalista o per la via autonomista, però cal que ens hi posem d'acord. I el clima és bo per fer-ho. No sé si és possible, perquè hi ha molta crispació encara entre partits, però resulta imprescindible. Caldrà aixecar una mica el nivell de la nostra política, encara en fase constituent, com el país, i potser es tracta de prendre uns acords constituents. Sé que és molt difícil, però per part del PSC hi ha una petició de diàleg bastant clara, protagonitzada per Obiols, que encara no ha obtingut resposta. De fet, ja tenim uns temes de debat plantejats, que són els límits de l'autogovern.

—*Obiols, ¿és vist com un interlocutor decisiu, fort i representatiu quan de parlar amb els socialistes es tracta?*

—Potser dins del PSOE no ho és, Obiols, però dins del PSC, sí. En el PSC és la figura decisòria, representativa i forta, i em fa l'efecte que els convergents ho saben.

—*Diuen que vostè és el «Pepito Griño» d'Obiols.*

—Ara m'han carregat això, també. Diuen que tinc una influència terrible amb l'Obiols, quan jo no ho pretenc ni de bon tros. Obiols té els seus assessors, i jo no sóc un d'ells... Passa que ell i jo hem tingut una bona relació tota la vida, de fa molts anys.

—*¿Detecta ara més o menys agressivitat en el terreny polític que fa uns mesos?*

—Hi ha hagut una calma, en les agressions entre partits. Per exemple, el comportament del PSC amb la Llei d'Organització Territorial, el fet que no anés a parar al Tribunal Constitucional, que ha estat un èxit d'Obiols i d'alguns membres de l'executiva. Però ara s'ha disparat aquest afer de la Lotto d'una forma imprevisible, tot i que a mesura que passen els dies en la comissió d'investigació s'ha anat suavitzant. Malgrat tot, persisteix la sensació que en qualsevol moment pot esclatar una batalla de desqualificacions, perquè no hi ha un diàleg constant sobre els temes fonamentals; així, la política catalana segueix sotmesa als temes petits.

—*¿Un diàleg canalitzat a través del Parlament?*

«L'andllet de Subirós sobre el pujolisme és demagògia barata».

DOMÈNEC LLIBERT

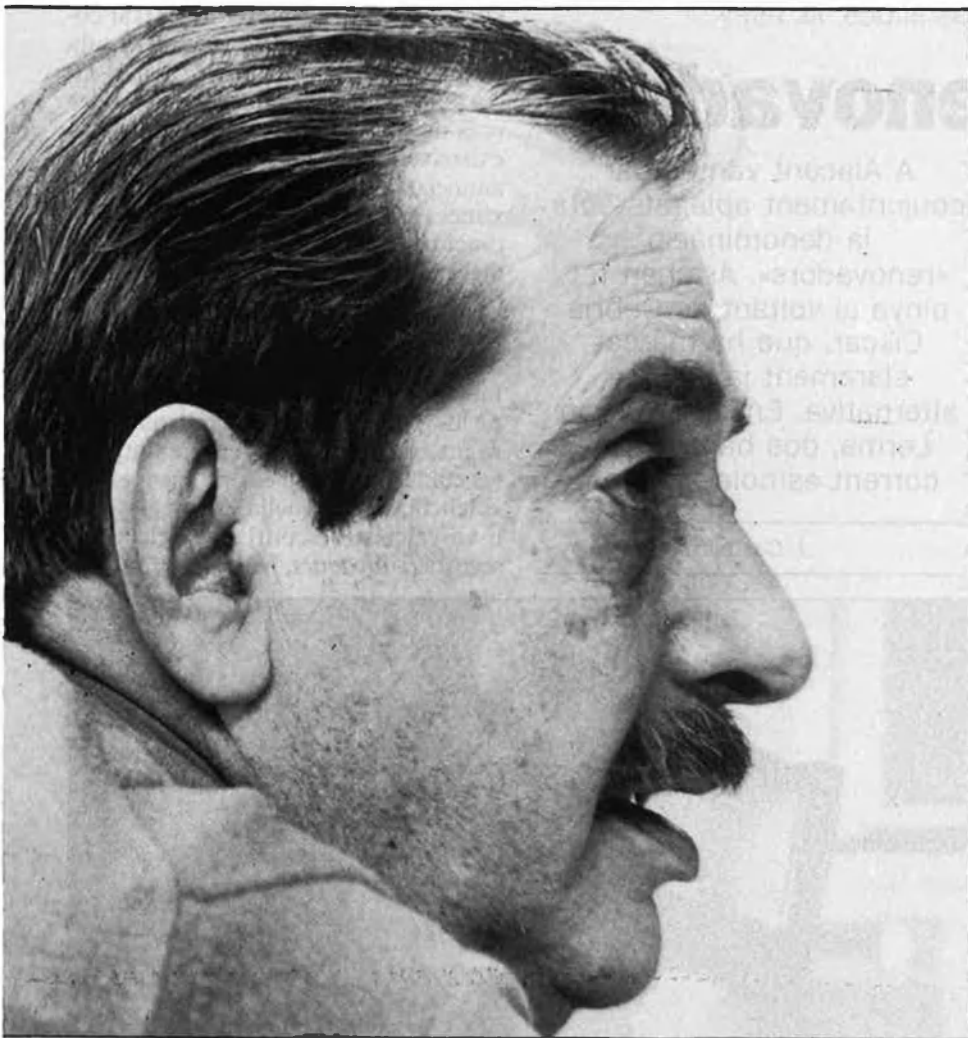
—No, a través dels partits, pels canals que té la gent en aquest món, que són els d'asseure's a fer un cafè i xerrar, que és una cosa molt sana..., que fa bastants anys que no es fa. Així, el desconeixement que tenen els uns dels altres és gravíssim, i tothom veu fantasmes pertot arreu.

—*¿Els discursos de la modernitat, de la universalitat, el culte olímpic... són idees, o tapadores d'una manca d'idees?*

—Això són tòpics per a tapar que no hi ha idees. El discurs de la modernitat ja s'ha esgotat. Una modernitat que s'aconsegueix amb una comissió... ¡Mare de Déu! La religió olímpica està de baixa, ja tornarà a pujar, suposo, i la universalitat, bé, és un discurs en què tothom està d'acord. Són frases buides que es van fent servir.

—*¿Què passarà al congrés del PSC que se celebra el proper cap de setmana?*

—No ho sé, no ho he seguit, no tinc els papers... Ara és un moment de calma. El partit s'ha consolidat. La gent que venia del PSOE, els del Reagrupament, els del PSC antic... estan barrejats, en el millor sentit de la paraula.

Hi ha discrepàncies entre els barons, a vegades, però no entre la militància, i això fa que els barons hagin d'anar molt en compte. El fet que no s'hagin produït crisis en tot aquest temps n'és la prova, quan seria normal en un partit que no té el poder.

La credibilitat nacionalista, l'hem d'anar guanyant de mica en mica, a pols, i es va superant la frustració de la derrota de l'any 80, que semblava tan segur que es guanyaria a Catalunya, i que tant ha costat de pair.

—*¿Hi haurà canvis en la cúpula, si es repeteix el fracàs el pròxim mes de juny, a les autonòmiques?*

—Crec que no, la línia que s'ha anat seguint ha de donar fruit a la llarga, i seria un error fer canvis. La posició dialogant d'Obiols, d'anar-se carregant de raó, d'anar guanyant credibilitat moral, ha de donar fruit. No crec que hi hagi canvis en les persones i els plantejaments.

—*¿Seria possible que el moment del PSC arribés quan el PSOE perdés el govern de l'estat?*

—Seria bastant factible. És a dir, la revenja de la gent sobre el govern socialista, revenja instintiva sobre el qui

mana, la paga el PSC, que sempre acaba rebent els mals humors contra el PSOE. També crec que, si el PSOE perdés el govern, tindria una postura autonòmica més flexible.

—*¿Què és el que ha canviat en el pujolisme, d'ençà que vostè, l'any 80, publicà la seva anàlisi d'aquest fenomen en Taula de Canvi?*

—El que ha canviat és el pujolisme. Jo el vaig definir com un antimarxisme, aleshores, i el marxisme, ara, ha desaparegut.

—*¿Què és, doncs, ara?*

—Es una pregunta que es podria fer: ¿què és més, ara, un antisocialisme, o és una afirmació catalanista fortíssima i populista? A mi em sembla que és una afirmació catalanista fortíssima que té com a conseqüència l'antisocialisme. El que passa és que s'assemblen massa, en el fons, i encara que es vulgui dir el contrari, totes dues opcions. En un sentit econòmic, social... Llavors, es disputen un mateix electorat, en el fons.

—*¿On situa políticament el pujolisme, ara?*

—En el centre. En el fons és un ti-

pus de populisme similar al felipisme, amb un temperament distint. El que no estic d'acord en les declaracions de l'alcalde Maragall a EL TEMPS, parlant de la meua anàlisi, és que em comparés amb en Pep Subirós. Això és molt greu, és quasi un insult. Un insult intel·lectual. L'anàlisi de Subirós sobre el pujolisme era demagògia barata, no era cap anàlisi. Un atac d'un simplicitat terrible, quan la situació és molt més complexa i requereix anàlisis complexes.

—*Hi ha sectors dins del seu propi partit que l'han atacat, a vostè, amb insòlita virulència.*

—Si, no vull dir-ne noms, però han sigut molt virulents, i em va costar molt aguantar-me i no engegar-ho tot a dida. Sobretot, perquè s'han creat llegendes. S'ha arribat a dir que els articles meus a *La Vanguardia* els escriu la meua dona, com si jo fos tan beneït que no sabés ni escriure. Però no ha estat el partit, sinó gent concreta.

—*¿Hi ha hagut un allunyament entre vostè i en Pasqual Maragall, que a més d'alcalde és el seu cunyat, en el terreny ideològic?*

—No hi ha enfrontament ideològic, realment... i la relació personal és bona. Ell va dir a la revista *Man* que em llegia, però que quasi mai no estava d'acord amb mi; així, doncs... Jo ho vaig llegir a la barberia, i em vaig quedar tot sorprès. «Mira, ara ja ho sap tota la gent que va a les barberies i a les perruqueries, que no està d'acord amb mi, però em llegeix», vaig pensar. En aquest cas, el millor és no parlar de política, quan ens veiem, i anar xerrant d'altres coses tranquil·lament. Un país que barreja les qüestions personals amb les polítiques, cosa que passa sovint —tot i que no és aquest el cas—, és que està desballestat.

—*¿Cal exercir molt l'autocensura, per escriure ara i aquí opinió des dels diaris?*

—No, no he tingut mai problemes de censura. A *La Vanguardia* m'han tret dues coses, només. Una vegada, perquè feia una crítica a en Samaranch, i sembla que aquest senyor és intocable per a dretes, esquerres i centre, com si fos el salvador de la pàtria. Una altra, perquè vaig ficar-me amb el Foment, i això m'ho va treure un alt càrrec socialista del diari, també perquè es veu que hi ha coses intocables. Però jo no practico l'autocensura. El que sí que practico és l'escriure intentant convèncer, raonar les coses, no fer mal, no estripar, no crispar les coses més del que ho estan... Això no és autocensura, això és reprimir els mals instints. □